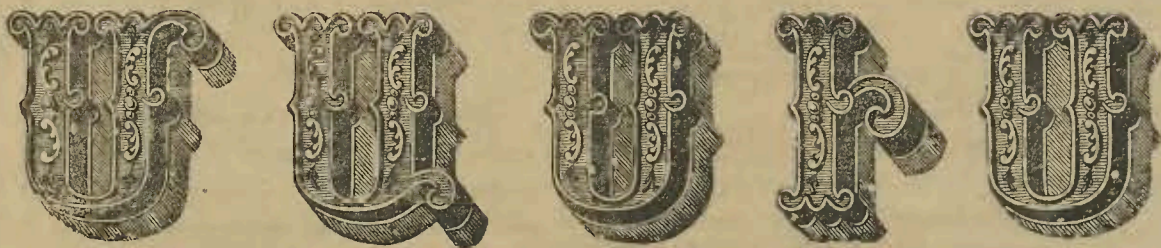

ՊԱՅՄԱՆՔ

Տարեկան գին և Պարսկ չմր. 8 ՄՃ.
Պարսկ չմր. 10 ՄՃ.
Վեցամսեյ և Պարսկ չմր. 4 ՄՃ.
Պարսկ չմր. 5 ՄՃ.
Ծանուցման տողը մէկ անգամի հա-
մար 3 դուրուշ, երկու անգամի հա-
մար 2 դուրուշ, առեկի անգամներու
համար զատ սակարկութիւն կը-
լայ :

ՊԱՅՄԱՆՔ

Դուրս գացած լրագրաց ճանրու-
ած արքայ խմբագրութեան վրայ է :
Լրագրաց վերաբերեալ ճանրու-
կամ որ և ինչ գրութիւն խմբագր-
—Տնօրէնին պիտի ուղղուի, և զառ-
միա լրագրութեան ճառարն ու թիւ
198, և օրո խմբ. Մասիսի գրասեն-
նակը :
Ճանրուած արքայ չմարում ճա-
ռագրութեան խմբագրութեան :

ԼՐԱԳՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԿԱՍԱՆԴՆՈՒԹՅՈՒՆ 8 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Բլէշնայի անկման վրայ լինողից, Գերմանիոյ և իտալիոյ տէրութիւնը հաշտարար միջնորդութիւն ընդու-
նած են կըսուի, և Գաղղիոյ և Աւստ-
րիոյ հաւանութիւնն ալ 'ի մասոյ կըս-
պատուի : Հետեւեալ հաւանական կը
համարուէր որ բանակցութիւններն
սկսին : Բայց արդեօք ասոնք պիտի
յաջողուին, այս ալ ուրիշ խնդիր է :
Եթէ Ռուս լրագրաց խօսքին և պա-
հանջած պայմաններուն նայինք, հաշ-
տութիւնը կընայ դժուարին և գուցէ
իսկ անկարելի երևիլ. սակայն անհա-
ւանական չէ որ Ռուսիոյ կառավարու-
թիւնն իւր չափազանց պահանջում-
ներուն մեծ մասը զեղչէ և Բ. Դրան
հետ համաձայնութիւն կարելի ըլլայ
չափաւոր հիմանց վրայ մեծ տէրու-
թեանց միջնորդութեամբ : Տէյլի Թէ-
լէկրաֆի Բէրայի թղթակիցը Բ. Դը-
րան նախարարաց միոյն հետ տեսակ-
ցած էր Կարսի առումէն առաջ. նա
խաբարը մեծ յոյս ունէր տակաւին
Ռուսաց պարտութեան վրայ : Բայց
երբ Կարսի առումէն ետեւ դարձեալ
տեսներ է զայն, մեծ փոփոխութիւն մը
եկած էր նախարարին վրայ, որ այս-
պէս խօսեր է. «Մեղդիւն հիմա բան
մը չպիտի ընէ, իւր Ասիական շահե-
րը վտանգեալ տեսնելով չպիտի շար-
ժի : Կարին չկրնար Ռուսաց միացեալ
զօրութեան դիմադրել, և թշնամին
գուցէ քանի մը շաբաթէն Հայաստանի
մայրաքաղաքն ալ առնուի : Մեր Անդ-
ղիացի բարեկամը ի՞նչ պիտի ըսեն ա-
սոր : Ըստ իս, յարեր է նախարարը,
մեր լաւագոյն յատակադիմը մեր թըշ-
նամնոյն հետ համաձայնել է : Արդեօք
Անդղիւն կը մտածէ՞ որ օր մը Ռուսիա
և Թուրքիա կրնան բարեկամաբար
և Անդղիոյ հակառակիլ : Միւր Անդ-
ղիոյ շահուց համար պատերազմած
ժամանակ՝ նա ձեռնարկէ դառնուե-
ցաւ : Ենթադրեցէք թէ մեր Ռուսիոյ
ըսենք. դուք գոնէ անկեղծ կը շար-
ժիք. դուք վստիկութիւն վրայ և Ասիոյ
մէջ աղբեղութիւն ունենալ կուզէք :
մեր հոյին քանի մը մասերուն վրայ
աչք ունիք, և եթէ հարկ ըլլայ՝ բու-
ռըն զօրութեամբ պիտի առնուի :
Եւրոպա զմեզ առանց օգնութեան կը
թողուի : Անդղիւն մեզ կերպիւ իւր
ձեռքէ մ' պաշտպանելու յոյս տուած
էր : Բայց միայն դուք ձեր խօսքը պա-
հելով զմեզ կողմէ կամ ընկճելու
զեցիք, և յաջողեցաք : Արդ, թո-
ղէք որ մեր գոնէ այնչափ իշխանու-
թիւն և անկախութիւն ունենանք, որ
կարենան մեր իսլամ ժողովուրդը դոհ
ընել : Միայն թէ պայմանները շատ
չափազանց մի ընէք : Դուք Դարդա-
նիկի ներդուցէն ձեր պատերազմական

նաւուց ազատ անցողարձ կը պա-
հանջէք, քանզի ձեր առեւտրու-
կան նաւերն արդէն ազատ են անց-
նելու : Այս աղատութիւնը պիտի ու-
նենաք ձեր պատերազմական նաւուց
համար ալ, որպէս զի մեր դաւաճան
բարեկամն և ձեզ թշնամի եղող Անդ-
ղիոյ ամեն ժամանակ փաս կարենաք
տալ : Կրնաք պահանջել նաեւ որ Անդ-
ղիոյ պատերազմական նաւերը վստ-
փոր չմտնեն : Միւր ալ այդ պայմանը
պիտի ընդունինք : Թշնամանեցէք զԱնդ-
ղիա որչափ կրնաք : Ասիոյ մէջ Եփրա-
տայ ձորին վրայ աղբեղութիւն ունե-
նալ կուզէք : Այն ալ պիտի ունենաք,
բայց չափաւոր պայմաններ առաջար-
կեցէք : Կարս, Պաթում և Պայագիւր
խնդրեցէք. Հայաստանի մէջ բարեօր-
կառավարութեան երաշխաւորու-
թիւններ պահանջեցէք : Այս նպատա-
կաւ Բիւրտանանի և Կարնոյ մէջ զօրք
պահելու իրաւունքը խնդրեցէք, բայց
սոյն պայմանաւ որ Օսմանի քրիստոն-
եայ վաշա մը նստի հոն, և մեր հա-
ճութիւնը կուտանք : Ռուսմանիան
անկախ ըրէք, և յորդորեցէք զայն
որ Անդղիոյ վաճառականութիւնն
արդեւոր : Դանուրն Անդղիոյ հարց-
տութեան աղբիւր մ'է, և թող
Անդղիւն դադարի դիւրութեամբ Դա-
նուրեան գաւառներէն ստակ շահէլէ :
Եթէ զմեզ մեր վիճակին թողուք, Ա-
րեւելոյ մէջ ձեր քաղաքականութեան
բնաւ արդեւոր չենք հաներ : Կրնա՞ք
մտածել թէ այսպիսի կարգադրու-
թիւն մ'Անդղիոյ հաճելի կը լինի :
Տէյլի Թէլէկրաֆի թղթակիցը կը խոս-
տովանի թէ հարկաւ այս պայմաննե-
րը չեն կրնար Անդղիոյ շահուց հա-
մաձայնիլ : Ռուսի Անդղիւն կը տեսնէ
որ եթէ գոնէ միջնորդութեան հա-
մար ջանք չընէ, և որչափ կարելի է
պատուաւոր հաշտութեան մը չաշ-
խատի, Բ. Դրան և Ռուսիոյ մէջ ուղ-
ղակի դաշնագրութիւն մը կրնայ իւր
ամենամեծ շահերը վտանգել :

Երկուշաբթի օրը Բ. Դուրան հե-
ռադրական լուր եկած էր թէ Բլէվ-
նայի փառաւոր պաշտպանութեան
ժամանակ վերադարձեալ Կարն Օսման
փաշան Պոկոթէն Պուքրէշ զնայած
ժամանակ մեռեր է : Բարեբաղդա-
բար այս լուրն ստոյգ չեղաւ, և Բ. Դը-
րան հեռագրաւ Վիէննա և Պոկոթ
ըրած հարցումներուն պատասխանե-
կաւ թէ «Օսման փաշան ողջ է և
կենաքը փառաքի մէջ չէ բնաւ» : հե-
տեւեալը ասկէ կրնայ հասկնալ որ
վերջը մահաւոր չէ :

Իսկ պատերազմական գործողու-
թեանց զարկ, մէկ երկու օրէ 'ի
վեր պաշտօնական հեռագիր չկար :
Զրոյցներ կային միայն թէ թշնամին
Սիւլէյման փաշային ալ և ձախ թեւե-
րուն վրայ յառաջացեր է : Թէ և այս
զրոյցներուն մէջ բաւական չափազան-

ցութիւններ ալ կան, բայց տարակոյս
չկայ որ Օսմանեան լուր բանակին դիւ-
րէն առաջուան չափ ապահով չէ :
Սիւլէյման փաշան կրնայ դիւրաւ իւր
հին դիրքերը դառնալ՝ առանց իւր
էլէնայի վրայ յարձակումն մեծ փառ-
մը տեսնելու : Իրօք եթէ չկարենայ
Կապրովայի վրայ յարձակիլ, էլէնայի
դիրքը պահելու մէջ օգուտ մը չկայ,
քանզի այն ատեն իւր գիծն ուրիշ
կողմերէ կը տկարանայ :

Սերվիա իւր պատերազմի յայտա-
բարութիւնն այս պատճառանց վը-
րայ կը հիմնէ եղեր թէ Թուրքիա հաշ-
տութեան դաշնագրին ապստամբաց
ներողութիւն չհորհրու պայմանը չէ
գործադրեր, և թէ Բ. Դրան գործա-
կատարը Սերվիոյ մէջ խռովութիւն
հանելու ջանացած էին : Այս պատ-
ճառներով Սերվիա ինքզինք Բ. Դրան
հետ պատերազմական վիճակի մէջ կը
համարի, յիշեալ յայտարարութեան
առ Օսմանեան արտաքին գործոց նա-
խարարն Ներկայացած թուականէն,
այն է դեկտ. 21-էն (անցեալ ուր-
բաթ օրէն) 'ի վեր : Տակաւին լուր չը
կայ թէ Սերվիական զօրքն ո՞ր կողմէ
կը քաշեն :

Կրետէի խռովութիւնը այն-
չափ վտանգաւոր չեն կարծուիր :
Օսմանեան լրագրութեան կըսեն թէ Գոս-
թաքի պէն և Սալիմ էֆէնտի, որք
երէկ չորեքշաբթի Սիւլէյմա շո-
ղեւաւով ճանրայ ելան, խռովու-
թեան պատճառներն և կրետացոյ
բաղձանքը պիտի քննեն : Յունաս-
տանէն քանի մը խռովարարը կղզին
երած և քանի մը դիւղերու բնակիչ-
ներն իրենց հետեւելու ստիպած են :
Պատիւրէթ կըսէ թէ Սֆաքիայի մէջ
խռովարարը Օսմանեան պահակները
բանտարկիւր են : Բ. Դուրան ծանու-
ցագրով մը Հելլենական կառավարու-
թեանէն խնդրած էր որ կրետացի դադ-
թականաց հրաման չտուի կղզին
դառնալու : Բայց Յունաստանի ար-
տաքին գործոց նախարարը պատաս-
խաներ է թէ յիշեալ դադթականը Օս-
մանեան հպատակ ըլլալով, Հելլենա-
կան կառավարութիւնը չկրնար դա-
նոնք արգելաւ : Կըսուի թէ Բեդրա-
պուրիկի հելլենական դեսպան Պ. Պրա-
յիլաս Ռուսիոյ կառավարութեան
կողմէն առաջարկութիւններ տարեր
է Աթէնք, և Աթէնքէն ալ հելլենա-
կան դեսպան մը գնացեր է Ռուսաց
բանակապետին : Յունաստան իւր
պատերազմական պատրաստութիւն-
ները կը շարունակէ, և Եւրոպայէն
նոր զէնք կը գնէ : Մինչև Թեսաղիոյ
սահմանագրութիւններ հեռագրական
թել հաստատուել է, և այս ալ սահ-
մանակից Օսմանեան իշխանութեանց
կասկածը հրաւիրած է : Կըսուի թէ
Բ. Դուրան կրետէի մէջ բարեկարգու-
թիւնը պահպանելու համար թունու-

զէն և Եգիպտոսէն նոր զօրք խնդ-
րեր է : Վերջապէս մինչդեռ հաշ-
տութեան բանակցութեանց խօսքեր
կը լսուին, Արեւելքի մէջ նոր խռ-
ովութեանց նշաններ դժբաղդարար
'ի վեր կերնեն :

Պրինտիպի շող երևաւով եկած վեր-
ջին լրագրաց մէջ Բլէվնայի անկման
վրայ հետեւեալ տեղեկութիւնները կը
տեսնուին :

Կորչաքօֆ իշխանը դեկտ. 14 թը-
ւով կը հեռագրէ թէ Բլէվնայի դեր-
եաց թիւը 40000 ի կը հասնի, իսկ հի-
ւանդաց և վերադարձող թիւը 20000
ի : Գաղաքն առնուած ժամանակ բը-
նակիչներն անօթութեան ու ցուրտէ
մեռնելու վիճակի մէջ էին :

Կորչաքօֆ իշխանը կըսէ իւր հե-
ռագրին մէջ թէ Օսման փաշան կըր-
նար տալաւին ժամանակ մը դիմա-
նալ, բայց Սիւլէյման փաշային անցա-
ջողութեան հարկադրուել էր իւր
գուրս ելնելու փորձը փութացնել :

Թուրքաց սպայակոյտի գլխոյն
յայտարարութեան նայելով, Բլէվնայի
առման ժամանակ 60 վաշտ զօրք, 7
փաշա և 60 թնդանօթ կային հոն :
Կորչաքօֆ իշխանին հեռագրերը
Ռուսական բանակին մէջ Օսման փա-
շային գտած փառաւոր ընդունելու
թիւնը կը հաստատեն :

Գեկտ. 12-ին Օսման փաշան կայ-
սեր Ներկայացաւ : Նորին վեհափա-
ռութիւնը խիստ սիրալիւր ընդունե-
լութիւն ըրաւ : Բլէվնայի պաշտպանին
և հրաման տուաւ որ իւր սուրը կա-
խէ 'ի նշան իւր հնգամսեայ քաջարի
գլխակալութեան :

Կորչաքօֆ իշխանը կաւելցնէ իւր
հեռագրաց մէջ թէ Թուրք գերեւե-
րէն Անդղիոյ թագուհուհոյն անուանը
կոխուած հնդկական ուղեւորներով կը
վճարեն իրենց գնած բաները :

Գեկտ. 11 թուով Ռուսական հե-
ռագրի մը կը հաստատեն թէ Բլէվ-
նայի առումը թշնամութեանց շարու-
նակման արդեւոր չպիտի ըլլայ, և թէ
Ռուսիա զնադադար չպիտի ընդու-
նի մինչև որ Սիւլէյման, Ռուսոն-
գի և Վիտինի ամրութիւններն իրեն
չյանձնուին :

Տիւրիսէն դեկտ. 7 թուով հետեւ-
եալը կը հեռագրեն :

«Տաղատանի ապստամբութիւնն ըն-
դարձակելով Չէշնայի մէջ ալ ծաւա-
լեցաւ, ուր Ռուս Տաճէֆ անուն անձ
մը նոր հրոսպտուեղ մը կաղմեց :

«Նուրի քաղաքը՝ Ջաքապալիէն
զրկուած երկու փաշտ զօրաց և 4
թնդանօթաց օգնութեամբ հաղիւ
կրցաւ աղաթիլ :

«Ապստամբութիւնը զսպելու հա-
մար 20000 զօրաց բանակ մը կը կաղ-

